

Acs József szövegrajza

Halak

Bányai János

V alahányszor elindulok itthonról, a tükörbe nézek, ezért annyira szomorú az arcom. Nem tudok kilépni az ajtón, nem tudom elhagyni az örökké üres szobát (akkor legüresebb, mikor én is itt vagyok) anélkül, hogy a féltredőlt, kopott, halottsárga tükör homlokára ne festeném arcom (a tükör sohasem szomorú, amikor belenézek!), pedig tudom, hogy a szomszédok, akik itt laknak (csak egy fal választ el bennünket, mégsem ismerem őket, csak így tartom számon ezt a sok közeli embert: szomszédok), örökké az ablaknál ülnek és, tudom, a kövér, szemüveges Berkes úr mindig odafordul haragos és bánkódó felesége felé, akit a karikásszemű mosónő nagyságos asszonynak hív, és odaszól: „Ez a Gergely már megint egy csomó szomorúsággal ment el”. S ekkor a nagyságos asszony visszapillant: „Nem kell törődni mások bajával. Semmi közöd hozzá. Jobban tennéd, ha hoznál fel szenet.” A nagy-

ságos asszony mindig így kihasználja Berkes urat, aki, mindig úgy tűnik nekem, nagyon kedves és szíves ember lehet, de amikor látom, mindig egy biedermeier képkeretre emlékezek, mintha abban született volna. Magam sem tudom, miért, de nem szeretek szóba elegendni Berkes úrral, mert mindig feltűnik az a vörös erekkel cirkalmazott arc, amelyet a nagyságos asszony annyira utál, hogy képes lenne itthagyni örökre, hogy soha vissza se térjen, mert elviselhetetlen, amit ez a Berkes csinál, lehetetlen. Én sajnálom Berkes urat, de mindig nevetek rajta. Mostanában úgy tűnik, nagyon keveset gondolok Berkes úrékra. Mindig behúdom a nyakam, amikor elmegyek ablakuk alatt. Szeretném, ha gumitalpú cipőm volna, akkor nem hallanák, hogy mikor megyek ki és mikor jövök meg. Rendszerint este megyek el, már nem láthatnak, és ilyenkor nagyon boldog vagyok, hogy megszabadultam tőlük. Az utcát nem szeretem különösképpen, csak a parkokat, ahol kevesen vannak. Azt mondta egyszer Berkes úr: „Maga, Gergely, nem szereti az embereket, ugye?” Én erre nevetni kezdtem. Nevettem és otthagytam Berkes urat, nem is szóltam neki semmit, csak nevettem, nevettem. Aztán sajnáltam, hogy ezen nem tudtam mélyebben elgondolkodni, de később nem tudtam olyan ügyetlenül és bambán feltenni magamnak a kérdést, ahogyan Berkes úr tette. Nem hiszem, hogy ez a kérdés túl komoly, hisz én szeretem az embereket, igazán szeretem az embereket. Csak úgy látszik, Berkes úr magára gondolt. Én sajnálom Berkes urat, és lehet, hogy ezért nem tudom szeretni. S különben is az, hogy ő lélegzik és jár, meg olyan formája van, mint a többieknek, nem jelenti azt, hogy ő ember. S ezért azt sem, hogy szeretni kell. Most megint nevetnem kellene, de nem tudok, mert látom, hogy kinn sötétedni kezd (a szobám ajtaja is, az udvarra néz, és a mi udvarunkban mindig hamarabb sötétedik), és szeretnék most újra elindulni, még mielőtt Berkes úr felcsavarná a villanyt, mert igazán nem kívánom, hogy most meglássonak, kócos is vagyok, meg a kabátomról is hiányzik egy gomb, és ez különös tragédiának tűnhetne a nagyságos asszony szemében. Lassan készülődöm, aztán hangtalanul, amennyire csak lehet, kimegyek az ajtón, bezárom és elindulok. Az ablaknál ott ül Berkes úr és egész közelről olvas valami háborúelőtti újságot. Nem látott meg. Most már gyorsan rohanok le a lépcsőkön, nem lakom túl magasan, hamar leérek. Amikor kiérek az utcára, elhatározom, hogy elmegyek a templom előtti parkba. Tudom, hogy ott lesznek a lányok; ilyenkor jönnek ki az iskolából, és talán ismerek is közülük egyet. Mikor elindulok, csak a szemem sarkából látom a kirakatokat, de nem nézek oda. Különben is nem kívánok vásárolni semmit, minek is nézzem a kirakatokat. Talán cigarettát kellene vennem, de a zsebemben találok még egynéhányat, és akkor eszembe jut, hogy vettem még délelőtt, mert igazán nehéz napom volt ma. Rágyújtok. Távol valami képet látok, és most egészen sötétnek tűnik az utca. Halott halak a képen! Szemembe fújom a füstöt, hogy könnyezzen, de ez sem segít. Elindulok a halak felé, mert messziről látom a felcsillanó szürke vizet. Aztán mikor egészen közel érek a halakhoz, meglátom, hogy a szemük éppen olyan szomorú, mint az enyém, és hogy róluk is hiányzik néhány pikkely. Halak, gondolom, meghaltak, mondom. Kezembe veszek egyet és nézem az orrát. A halott hal orra egészen megfehéredett, mégsem büdös. Érezni szeretném a halott hal fejének a bűzét. De lehet, hogy Berkes úr jutna az eszembe, ezért eldobom a halott halat, mielőtt megéreztem volna a szagát. Sok hal gyűlt össze körülöttem. Mindnek fehér a szája és mindnek nyitott a szeme. Kezembe veszem a legnagyobbat, arcom mellé teszem és elindulok vele haza, hogy megnézzem a sárgafényű tükör homlokán a hasonlóságot kettőnk között. Egészen őszintén utálok ezt a hasonlóságot, de nem tehetek róla. Igyekszem eltűnni Berkesék ablaka előtt, mert már ég a villany náluk, és

még nem tették fel a függönyt az ablakszemekre. Nem vettek észre, amikor bementem a szobába. Először nem látok semmit a tükörben, és csak azután kezd derengeni, hogy halott halat hoztam magammal. És a tükör arca nevetni kezd. Nevetni, mint én, amikor Berkes úr azt mondta: „Gergely, maga nem szereti az embereket, ügye?” És a tükör most éppen úgy fordítja el tőlem homlokát, mint ahogyan én akkor otthagytam Berkes urat. Talán nem is hasonlítunk egymásra? Nagyon utálatosnak tűnik nekem a halott hal fehér szája. Úgy hallom, a hal lélegezni kezd, és akkor megint elindulok az utcára. Eszembe jut, hogy honnan hoztam a halat. A hal ficákolni kezd a kezemben, mikor a víz közelébe érek. Még közelebb megyek a vízhez, és mire bokámon érzem a nedvességet, a hal kirepül a kezemből. Repül, repül, egészen a víz közepéig, ott belecsapódik a hullámokba. A felcsapódó víz, fehér meg kék meg sárga. Talán csak a szemem lát most ennyi színt, de egy kicsit elégedetnek érzem most magam, és arra gondolok, mikor volt utoljára ennyire elégedett Berkes úr meg a nagyságos asszony. Nagyot nevetek ezen, és még tovább megyek a vízbe. Mikor már derékig ér, eszembe jut, hogy a parkba indultam, de valahonnan messziről hallom, hogy egy óra sokáig ver és tudom: a lányok mind elmentek már haza. Hallom, hogy valaki felém evez, ekkor eszembe jut: az emberek azt hitték, hogy öngyilkos akarok lenni. Nagy, sötét bárkában evez felém egy ember, kinyúl értem a vízbe és egészen könnyedén maga mellé emel a csónakba. Ekkor megkérdezi tőlem, hogy mit kerestem éjjel felé a vízben, mire én nevetni kezdek és nem merem megmondani, hogy nagyon örültem, mert megmentettem egy hal életét. Mikor kiérünk a partra, én nevetve intek az embernek, aki kihozott, de nem látom a csónakban, és ekkor egyedül indulok el. Késő van, talán hajnal is, mind-egy; meglátom, hogy nyitva van egy mulató és oda tartok. Intek a pincérnek, az rámnéz és elmosolyodik. A pincérek szeretnek olyanok lenni, mint a vendégeik, talán én is vidám vagyok most. Keserű mosollyal a számon izsom a konyakot, mert érzem, hogy fázom. Gyorsan megindulok hazafelé. Berkes úr már alszanak, mikor odaérek. Én nem tudtam elaludni egész éjjel, mindig a halott hal meg a mosolygós pincér járt az eszemben. Érdekes, hogy Berkes úrakra egyáltalán nem gondoltam.

